

УДК 330:12

О. В. Степанова,
к. е. н., старший науковий співробітник відділу управління економікою,
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", м. Київ

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

O. Stepanova,
Ph.D. in Economics, senior researcher of economic governance department,
"Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences"

FUNDING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS PROJECT IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBAL TRENDS

У статті проведено аналіз зарубіжного та українського досвіду фінансування та організації проектів державно-приватного партнерства за секторами економіки та типами проектів; виявлено проблеми та відмінності організаційно-економічного механізму реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні. Запропоновано заходи, спрямовані на удосконалення інституційних засад реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні.

In the article the analysis of international and Ukrainian experience financing and organization of public-private partnership for the sectors and types of projects are observed; problems and differences of organizational and economic mechanism of implementation of public-private partnership in Ukraine are identified. The measures aimed at improving the institutional basis for implementation of public-private partnership in Ukraine.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, проектне фінансування, інвестиції, фінансово-економічні механізми.

Key words: public-private partnership, project financing, investments, financial and economic mechanisms.

ВСТУП

Фінансове забезпечення конкурентоспроможності стратегічно важливих галузей економіки України в умовах загострення зовнішніх та внутрішніх загроз є одним з необхідних чинників стабілізації соціально-економічного розвитку країни. Досягнення окреслених цілей об'єктивно зумовлює активізацію механізмів партнерської взаємодії, держави, міжнародних організацій, приватного сектора, у тому числі транснаціональних компаній. Визнаюю в світі успішною формою такої взаємодії, що відповідає економічним інтересам учасників та синергетично поєднує їх потенціали є публічно-приватне партнерство. Разом із тим, в Україні низький рівень інвестиційної, фінансової та ділової активності приватного сектору, недостатній рівень довіри влади та бізнесу, недосконалість сучасного інституційного, нормативно-правового та методичного забезпечення реалізації проектів публічно-приватного партнерства, стримує розвиток таких проектів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження теоретико-методологічних та практичних положень організації та фінансування механізмів публічно-

приватного партнерства знайшли своє відображення в роботах зарубіжних та українських науковців: І.В. Богдана, В.Г. Варнавського, О.М. Вінника, В.М. Гейця, Р.С. Грінберга, В.В. Гуменюка, О.М. Гуриненко, М.А. Дерябіної, А. Зельднера, Т.І. Єфименко, І.В. Запатріної, І.В. Іголкіна, В.В. Івантера, М.В. Клінової, І.І. Смотрицької, К.В. Павлюк, О.В. Мартякової, Є.Л. Черевикова та інших дослідників.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження провідного досвіду фінансування та організації проектів публічно-приватного партнерства в країнах ЄС та в світі в цілому у різних секторах економіки, визначення проблем та прогалин української практики реалізації таких проектів, а також розробка напрямів удосконалення організаційно-економічних засад реалізації проектів публічно-приватного партнерства в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

За останні декілька десятиліть механізми публічно-приватного партнерства (ППП) стають ваговою складовою практики функціонування ринкової економіки. Це підтверджуєть-



Рис. 1. Світова динаміка фінансування проектів публічно-приватного партнерства за секторами економіки у 1990—2013 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [6].

ся досвідом як розвинених країн, так і країн, що розвиваються, які активно впроваджують механізми публічно-приватного партнерства в різних секторах економіки та соціальної сфери. З одного боку, публічно-приватне партнерство дозволяє імплементувати бізнес-моделі до функціонування галузей традиційно державного сектора економіки, а з іншого — запропонувати вирішення найбільш гострих проблем суспільних проблем.

Аналіз світового досвіду інвестування в інфраструктурні проекти за даними Світового банку, дозволяє зазначити, що за період з 1990 по 2013 роки найбільшу питому вагу в загальному обсязі інвестицій в інфраструктурні проекти мають проекти реалізовані у сфері комунікацій та енергетичній сфері (рис. 1). Такі проекти в більшій мірі відповідають ознакам та властивостям проектів публічно-приватного партнерства.

Дослідження світового досвіду реалізації інвестування на засадах публічно-приватного партнерства показує, що економічна політика і практика партнерства держави та приватного сектора формуються в контексті основних положень теорії змішаної економіки [3]. Як зазначає Клінова М., створюючи та заохочуючи розвиток механізмів конструктивної партнерської економічної взаємодії, держава поповнює арсенал ефективних методів господарювання, перекладаючи функції управління на приватний сектор, який, в свою чер-

гу, користуючись державними активами та гарантіями, приносить у виробництво організаційний досвід, знання, інновації, вкладає інвестиції, мінімізує ризики підприємницької діяльності [3].

Сьогодні найбільша кількість проектів публічно-приватного партнерства реалізується у сфері енергетики. Загальна кількість таких проектів, впроваджених за період 1990—2013 роки, в енергетичній галузі становить 2890, із загальним обсягом інвестицій 767179 млн дол. США, які реалізовані у 111 країнах світу. Навіть у період світової фінансової кризи було призупинено реалізацію незначну частку ППП проектів у сфері енергетики. В галузях житлово-комунального господарства, зокрема, в секторі водопостачання та водовідведення було реалізовано за період 1990—2013 роки 847 проектів публічно-приватного партнерства із загальним обсягом інвестицій 74545 млн дол. США у 86 країнах світу. Для реалізації ППП проектів у цій сфері найчастіше використовувалась концесійна модель договору, питома вага яких у загальній кількості договорів становить 41,2 %, тоді як контракти зовнішнього управління та контракти оренди — 15,2% [6].

За період 1990—2013 роки у сфері транспорту було впроваджено 1553 проекти на загальну суму інвестицій 408558 млн дол. США у 88 країнах. Концесійна модель договору найчастіше використовувалась також і у сфері транс-

Таблиця 1. Країни із найбільшою кількістю проектів та обсягом інвестицій у публічно-приватні партнерства за 1990—2013 рр.

Країни	Кількість проектів (ол.)	Країни	Інвестиції у проекти (млрд дол. США)
Китай	1 151	Бразилія	438,291
Індія	775	Індія	321,583
Бразилія	693	Росія	145,29
Росія	337	Китай	127,854
Мексика	227	Мексика	126,915
Аргентина	217	Туреччина	99,173
Туреччина	159	Аргентина	93,908
Чилі	157	Індонезія	63,184
Колумбія	143	Філіппіни	61,491
Таїланд	132	Малайзія	60,086

Джерело: [6].

Таблиця 2. Фінансування інфраструктурних проектів на засадах PPP найбільшими компаніями-інвесторами у 1990—2013 рр. (млн дол. США)

Компанія-інвестор	Усього	Регіони світу						Сектори економіки			
		Азіатсько-Тихоокеанський регіон	Європа та Центральна Азія	Латинська Америка та країни Карибського басейну	Ближній Схід та Північна Африка	Південна Азія	Південно-Африканський регіон	Енергетика	Зв'язок	Транспорт	Водопостачання та водовідведення
America Movil	104202	-	-	104202	-	-	-	-	104202	-	-
Telefonica SA	97434	-	-	97434	-	-	-	-	97434	-	-
Vodafone	44942	194	8494	-	5887	15	14629	-	44942	-	-
ГДФ-Суец	41491	11109	218	23465	3409	-	1327	26762	-	280	14449
Bharti Airtel Limited	39581	-	-	-	-	70	12913	-	39581	-	-
Telecom Italia	39578	-	320	39258	-	-	-	-	39578	-	-
TeliaSonera	39313	2151	36817	-	-	11	-	-	39313	-	-
Telenor	36563	7583	21109	-	-	30	-	-	36563	-	-
Reliance ADA Group	34581	-	-	-	-	62	-	13989	14967	5625	-
Telemar Participacoes SA	31365	-	-	31365	-	-	-	-	31365	-	-

Джерело: [6].

порту, питома вага яких у загальній кількості договорів становить 58,1%, із обсягом інвестицій — 57,7 % від загального фінансування проектів PPP у сфері транспортної інфраструктури [6].

За даними Світового Банку [6], серед країн з найбільшою кількістю реалізованих проектів публічно-приватного партнерства в інфраструктурних галузях лідером є Китай, де введено — 1151 проект, а найбільший обсяг інвестицій в інфраструктурні проекти PPP вкладено Бразилією (табл. 1).

На жаль, база даних Світового банку щодо інфраструктурних проектів реалізованих на засадах публічно-приватного партнерства включає інформацію тільки з країн з перехідною економікою та країн, які розвиваються. Країни з високим рівнем розвитком економіки мають щедро інші особливості механізмів інвестування у проекти PPP. Так, країни ЄС є лідером на ринку публічно-приватного партнерства в світі. Проведений аналіз реалізації проектів публічно-приватного партнерства у країнах з перехідною економікою та країнах ЄС, дозволяє зробити висновок про існування сталої тенденції до зростання кількості проектів та обсягів залучених інвестицій в них. Серед розвинутих країн на ринку PPP проектів лідером є Великобританія, серед країн, що розвиваються — Китай. Найбільш привабливими галузями для реалізації PPP проектів у розвинутих країнах є транспортна галузь та сфера публічних послуг, а саме: освіта та охорони здоров'я. В країнах, що розвиваються, найбільшу питому вагу мають проекти публічно-приватного партнерства у сфері енергетики та комунікацій.

Серед країн ЄС існують значні відмінності в побудові національних регуляторних правил та формуванні практичного досвіду реалізації проектів публічно-приватного партнерства. Домінування окремих моделей публічно-приватного партнерства настільки ж різні, як і національні законодавства країн ЄС, що регулюють їх роботу. Суттєвою відмінністю європейського ринку PPP проектів є поділ відповідно до сформованою практикою економічного механізму господарювання на публічно-приватні партнерства контрактної природи — партнерство держави та приватного секторів виключно на базі контрактних угод, та публічно-приватні партнерства інституційного типу зі змішаним капіталом [3].

В країнах ЄС в докризовий період до 2008 року спостерігався досить інтенсивний розвиток PPP проектів. Проте, криза 2008—2009 років та рецесія, що відбулася після кризи, призвели до зменшення ВВП країн ЄС при одночасному зростанні частки ВВП, яка перерозподіляється через державні бюджети країни [3]. У 2012—2013 роках відбулося деяке пожвавлення на ринку PPP проектів, однак, ринок так і не досягнув до кризового рівня розвитку PPP 2005—2007 років за показниками вартості та кількості проектів. У 2013 році сукупна вартість угод PPP склала 16,3 млрд євро, що на 27% більше, ніж у 2012 році [6].

У 2013 році завершено реалізацію шести найбільших проектів PPP, серед них: 1) Автомагістраль BreBeMi (2,3 млрд євро) в Італії; 2) Проект на залізниці Thameslink (1,9 млрд євро) у Великобританії; 3) Проект Східної кільцевої дороги в Мілані (1,8 млрд євро) в Італії; 4) Проект "Фаза 1 дороги Гебзе-Ізмір" (1,1 млрд євро) в Туреччині; 5) Проект "Автомагістраль А /А6 Шипхол-Амстердам-Алмере" (1 млрд євро) в Нідерландах; 6) Проект відновлення "Королівської Ліверпульської лікарні" (509 млн євро) у Великобританії. У всіх описаних вище шести проектах публічно-приватного партнерства держава компенсує витрати приватному сектору за механізмом "плата за доступність" (з англ.: availability payments), розмір якої залежить від попиту на послуги та (або) трафіку на дорогах [7].

Галузева диференціація проектів публічно-приватного партнерства в країнах ЄС має відмінності від проектів, реалізованих у країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються. Так, найбільший рівень фінансування проектів публічно-приватного партнерства транспортної галузі країн ЄС, загальним обсягом 9,6 млрд євро, що складає більше половини загального обсягу ринку. Крім того, п'ять з шести великих проектів завершених у 2013 році були в транспортному секторі. У сфері екосистемного управління та охорони навколишнього природного середовища у 2013 році реалізовувалось 13 проектів публічно-приватного партнерства, загальним обсягом фінансування 2,3 млрд євро, більшість з яких введено у Великій Британії (10 проектів у 2013 році) [7].

Охорона здоров'я є одним з найбільш привабливих секторів соціальної сфери для реалізації проектів публічно-приватного партнерства, які мають найвищу ефективність та темпи зростання у вартісному вимірі [5]. Так, тільки у 2013 році сукупна вартість таких проектів склала 1,5 млрд євро (382 млн євро у 2012 році) [7].

Великобританія залишається найбільшим ринком проектів публічно-приватного партнерства в Європі, як за показниками фінансування, так і за кількістю реалізованих проектів. У цій країні у 2013 році реалізується 31 проект (порівняно з 26 у 2012 році) із загальним обсягом інвестицій близько 6 млрд євро (5,6 млрд євро в 2012 році). За рівнем вкладених інвестицій Італія була другим за величиною ринком проектів публічно-приватного партнерства у 2013 році, загальна вартість яких становила 4,4 млрд євро. Разом з тим, у 2013 році на ринку проектів ППП в ЄС відбулося зростання ролі інституціональних інвесторів (зокрема, страхових компаній, пенсійних фондів) [7].

У сучасних умовах економічного розвитку значна частина ТНК приймає участь в реалізації публічно-приватних партнерств як глобальних, так національних, що реалізовані у сфері виробництва, інфраструктури та соціальної сфери, що підвищує конкурентоспроможність національних економік приймаючих країн (табл. 2).

Зокрема ТНК, яка реалізувала найбільшу кількість інфраструктурних проектів, а саме: 111 проектів за 1990—2013 роки, — "ГДФ-Суец". Переважна більшість з цих проектів 56 проектів реалізовані у сфері водопостачання та водовідведення, а 53 — у сфері енергетики, 2 — у сфері транспорту. Транснаціональна компанія "ГДФ-Суец" (країна походження Франція) функціонує у сфері газопостачання, комунального господарства та входить до 20 найбільших ТНК світу за обсягом іноземних інвестицій (17 ранг). Загальний обсяг активів "ГДФ-Суец" становив у 2013 році 219759 млн дол. США [9], у тому числі іноземних 121402 млн дол. США. Кількість найнятих працівників становила 147 199 осіб, з яких 147 199 осіб. Індекс транс націоналізації компанії становить 55,2%.

Досвід "ГДФ-Суец" свідчить про успішну практичну реалізацію інвестування в інфраструктурні проекти на засадах ППП у більшості регіонів світу, у тому числі АТР (11109 млн дол. США), Європі та Центральній Азії (218 млн дол. США), Латинській Америці (23465 млн дол. США), Близькому Сході (3409 млн дол. США), та Африці (1327 млн дол. США). Загальна вартість інвестицій в інфраструктурні проекти на засадах ППП становила 41491 млн дол. США [6]. Внесок інвестицій та реалізація проектів дозволила отримати позитивні ефекти для приймаючих країн з позицій підвищення ефективності функціонування як окремих галузей, так і конкурентоспроможності національних економік в цілому.

Організаційно-економічний механізм публічно-приватного партнерства дозволяє узгоджувати інтереси сторін, виходячи з функціональної специфіки, місії та задач існування кожного партнера, з одночасним визначенням додаткових можливостей міжнародним бізнес-структурам для отримання прибутку, а державі — для виконання його традиційних завдань.

Господарськими відносинами публічно-приватного партнерства є відносини між публічними та приватними партнерами, що склалися навколо господарської діяльності реалізації проекту. Іншими словами, господарські відносини в рамках проекту публічно-приватного партнерства виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між публічними партнерами як на державному, так і на місцевому та регіональному рівні та приватними партнерами, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин з метою виконання однієї або кількох таких функцій: проектування; фінансування; будівництво; відновлення (рекон-

струкція, модернізація); експлуатація; пошук; обслуговування, а також інших функцій, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства [1]. В Україні базові засади впровадження та реалізації цих проектів закладені у Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013—2018 роки [4]. Особливості господарських відносин при реалізації проектів державно-приватного партнерства врегульовано у положеннях Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України "Про державно-приватне партнерство" та рядом інших нормативно-правових актах. Зокрема, у ст. 5 ЗУ передбачено, що у межах здійснення державно-приватного партнерства можуть укладатися договори про: концесію; спільну діяльність; інші договори [1].

Господарські та публічно-правові умови договорів, що укладаються в рамках здійснення публічно-приватного партнерства, мають відповідати вимогам, встановленим законами України: Закон України "Про концесії", Закон України "Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг", Закон України "Про фінансовий лізинг", Закон України "Про оренду державного та комунального майна", Закон України "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, тепlopостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності", Закон України "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності", Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення спільної діяльності", Закон України "Про оренду землі", Закон України "Про управління об'єктами державної власності".

За останні двадцять років Україна була активним реципієнтом іноземних інвестицій, які вкладалися в тому числі і в інфраструктурні проекти на засадах публічно-приватного партнерства.

Динаміка інвестицій в цілому, що були вкладені в проекти публічно-приватного партнерства за 1992—2013 роки в Україні розкрита у таблиці 3. За даними Світового Банку загальна кількість проектів, що була реалізована за цей період склала 58, а сукупний обсяг інвестицій становив 14 346 млн дол. Найбільша кількість угод за проектами була укладена у 2012 році, що становить 16 проектів на загальну суму інвестицій 1164 млн дол. США та у 2001 році, 9 угод за проектами на загальну суму 415 млн дол. США [8].

Активність реалізації таких проектів за 1992—2013 роки відбувалося найбільш високими темпами у сфері енергетики, де було реалізовано 41 проект із сукупною сумою фінансування 2299 млн дол. США, у тому числі 30 проектів у сфері електроенергетики та 11 у сфері постачання природного газу [2]. Однак інвестиції найбільш активно надходили до телекомунікаційного сектору економіки, обсяг яких становив 11714 млн дол. США, де було реалізовано за 1992—2013 роки в цілому 14 проектів. Галузевий аналіз реалізації проектів на засадах ППП у сфері інфраструктури в Україні дозволяє зробити висновок, що найменш привабливими для інвестицій були сфери ЖКГ та транспорту, у яких було за весь досліджуваний період реалізовано 2 та 1 проекти відповідно. Проте, за визначенням експертів [2] саме ці галузі мають найбільші потреби в реалізації інвестицій на засадах ППП та, як свідчить провідний європейський досвід сфера транспорту є сферою з найбільшою кількістю реалізованих проектів.

Оцінка динаміки та галузевої диференціації інвестування в інфраструктурні проекти на засадах публічно-приватного партнерства доводить наявність суттєвого відставання розвитку ринку ППП проектів в Україні від європейських та світових ринків. Такий стан речей обумовлений переважно неготовністю інституційного та бізнес середовища до акти-

Таблиця 3. Динаміка фінансування проектів на засадах ППП в Україні за секторами економіки у 1992–2013 рр.

Сектор економіки	Енергетика		Зв'язок		Транспорт		Водопостачання та водовідведення		В цілому	
	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США
1992	-	-	1	11	-	-	-	-	1	11
1993	-	-	1	72	-	-	-	-	1	72
1994	-	-	-	10	-	-	-	-	-	10
1995	-	-	-	18	-	-	-	-	-	18
1996	-	-	3	317	-	-	-	-	3	317
1997	-	-	2	187	-	-	-	-	2	187
1998	6	-	1	331	-	-	-	-	7	331
1999	-	-	-	242	-	-	-	-	-	242
2000	-	-	1	206	-	-	-	-	1	206
2001	6	160	3	255	-	-	-	-	9	415
2002	1	20	-	186	-	-	-	-	1	206
2003	-	-	-	370	-	-	1	-	1	370
2004	-	-	-	738	-	-	-	-	-	738
2005	-	-	-	1407	-	-	-	100	-	1507
2006	1	4	1	865	-	-	-	-	2	869
2007	1	83	-	1346	-	-	-	-	1	1429
2008	1	100	-	1364	-	-	1	102	2	1566
2009	-	121	-	934	1	130	-	-	1	1,185
2010	4	89	-	413	-	-	-	-	4	501
2011	5	998	1	1819	-	-	-	-	6	2816
2012	16	725	-	440	-	-	-	-	16	1164
2013	-	-	-	185	-	-	-	-	-	185
В цілому	41	2299	14	11714	1	130	2	202	58	14346

Джерело: [8].

онування публічно-приватного партнерства в ЄС дозволяє визначити концесійну модель договору, як найбільш пріоритетну для застосування. Однак в Україні такі моделі договорів впроваджуються в невеликій кількості проектів.

Необхідність подолання таких розбіжностей та відсутність укладених договорів про державно-приватне партнерство в Україні потребує удосконалення нормативно-правового забезпечення, а також формування ефективної інституційної інфраструктури їх реалізації. З цих позицій, на наш погляд, доцільним є прийняття наступних організаційно-економічних заходів, спрямованих на удосконалення реалізації господарських та публічно-управлінських відносин проектів публічно-приватного партнерства, зокрема:

- потребують узгодження та нормативно-правового врегулювання положення актів законодавства, що визначають сфери застосування проектів публічно-приватного партнерства таких, як Закон України "Про державно-приватне партнерство", Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013—2018 роки та ін.;

- запропоновано додати до форм договорів реалізації проектів публічно-приватного партнерства такі, як: "контрак-

ти життєвого циклу", "контракти з фінансовим лідерством" та аутсорсинг, що успішно зарекомендували себе в зарубіжній практиці;

- з метою стимулювання розвитку проектів публічно-приватного партнерства в Україні доцільно встановити щільний взаємозв'язок цілей та задач проектів з макроекономічними та соціально-економічними потребами країни в цілому, її областей та адміністративно-територіальних одиниць (ключові показники ефективності проекту повинні бути приведені у відповідність до показників затверджених у нормативних документах державного, регіонального та місцевого рівня);

- окрім декомпозицій цілей соціально-економічного розвитку до задач окремого проекту публічно-приватного партнерства, повинні бути внесені вимоги до усіх фаз життєвого циклу проекту. Такий підхід з урахуванням "фактору часу" дозволить, з одного боку, чіткіше визначити необхідні результати на кожному з етапів реалізації проекту ППП, з іншого — допомогти узгодити показники, які є значущими для різних партнерів, а також різних етапів проекту;

Таблиця 4. Розподіл інвестування в проекти на засадах ППП в Україні за типами проектів у 1992–2013 рр.

Типи проектів	Концесія		Відчуження		Стартап-проекти		Оренда		Усього за типами проектів	
	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США	Кількість проектів, од	Обсяг інвестицій, млн дол. США
Енергетика	-	-	31	1057	10	1243	-	-	41	2299
Зв'язок	-	-	2	1572	12	10142	-	-	14	11714
Транспорт	-	-	-	-	1	130	-	-	1	130
Водопровідно-каналізаційне господарство	1	102	-	-	-	-	1	100	2	202
Усього	1	102	33	2629	23	11515	1	100	58	14346

Джерело: [2].

— враховуючи тривалий термін реалізації проектів, договір про публічно-приватне партнерство повинен бути достатньо гнучким, що б забезпечити адаптацію задач та ключових показників ефективності до мінливих умов зовнішнього середовища при збереженні рівня якості;

— розробку та впровадження органами місцевого самоврядування, за погодженням з Міністерством економіки і торгівлі стандартизованої методики визначення готовності інституційного середовища до впровадження проектів публічно-приватного партнерства у різних сферах економіки та соціальної сфери;

— потребує внесення змін до ст. 2 Закону України "Про державно-приватне партнерство" щодо конкретизації відповідальності публічних та приватних сторін за результати реалізації проекту, а також закріплення принципів системи розподілу прибутку між партнерами проекту;

— формування законодавчого підґрунтя можливості транспарентної передачі майна за договорами державно-приватного партнерства, а також майбутніх прав та сукупності прав, що виникають при реалізації таких проектів;

— обґрунтовано доцільність створення публічними органами влади на регіональному та місцевому рівні при реалізації проектів публічно-приватного партнерства в Україні відповідні моніторингові групи: групи моніторингу за проектами публічно-приватного партнерства на рівні менеджерів проекту; групи аналізу ефективності роботи публічно-приватного партнерства на рівні публічного партнера на базовому рівні (сільська, селищна та міська рада), районному рівні (районні ради та їх виконавчі органи); регіональному рівні обласні ради та їх виконавчі органи, територіальні органи центральних органів виконавчої влади) та внесення змін до розділу III Закону України "Про державно-приватне партнерство";

— розробки та впровадження механізм та спеціалізовані програми підготовки та перепідготовки професійних кадрів для реалізації проектів публічно-приватного партнерства на регіональному та місцевому рівнях за погодженням із галузевими міністерствами, а також із Міністерством освіти та науки України.

ВИСНОВКИ

Інститут публічно-приватного партнерства у багатьох країнах світу отримує все більше поширення як ефективний організаційно-економічний інструмент розвитку різних галузей економіки та соціальної сфери. Світова практика показує, що механізм публічно-приватного партнерства є одним з альтернативних інструментів забезпечення необхідної фінансової бази для модернізації як національної економіки в цілому, так і окремих її галузей, зокрема в умовах обмеженості державних фінансових ресурсів. Оцінка успішного досвіду фінансування та реалізації проектів публічно-приватного партнерства як країн ЄС, так і країн, що розвиваються дозволяє зробити висновок, що за умови формування комплексу інституційних та нормативно-правових передумов Україна може сформувати потенціал для підвищення ефективності взаємовигідного співробітництва держави та приватного сектора на різних ієрархічних рівнях та в секторах господарського механізму національної економіки, підвищення якості публічних послуг, прискорення модернізації виробничої, транспортної та соціальної інфраструктури, необхідної для диверсифікації економіки в контексті активізації євроінтеграційних прагнень України.

Література:

1. Закон України "Про державно-приватне партнерство" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

2. Запатрина І.В. Потенціал публічно-частного партнерства в розвиваючихся економіках / І.В. Запатрина. — К.: Центродрук, 2011 — 152 с.

3. Клинова М.В. Теория и практика партнёрства государства и частного капитала в европейских странах: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.01.14 / Клинова Марина Вилениновна; ИМЭМО РАН. — Москва, 2014. — 48 с.

4. Розпорядження КМУ від 14. 08. 2013. — № 739 — р. "Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 — 2018 роки" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>

5. Global Health Primer. BIO Ventures for Global Health (2011) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: — <http://www.bvgh.org/GlobalHealthPrimer.aspx>

6. Private participation in infrastructure data for 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreSector.aspx?SectorID=2

7. Review of the European PPP Market in 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.eib.org/epc/resources/publications/epc_market_update_2013_en.pdf

8. Ukraine. Private Participation in Infrastructure Projects Database. World Bank and PPIAF [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreCountry.aspx?countryId=97

9. World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On public-private partnership", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 18 February 2015).

2. Zapatrina, I.V. (2011), Potencial publichno-chastnogo partnerstva v razvivajushihhsja jekonomikah [The potential of public-private partnerships in developing economies], Centrodruk, Kyiv, Ukraine.

3. Klinova, M.V. (2014), "Theory and practice of partnership between the state and private capital in European countries", Doctor of Economics Thesis, Global economy, Institute of World Economy and International Relations of Russian Academy of Sciences, Moscow, Russia.

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the concept of public-private partnership in Ukraine in 2013 — 2018 years"", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80> (Accessed 18 February 2015).

5. BIO Ventures for Global Health (2011), "Global Health Primer", available at: <http://www.bvgh.org/GlobalHealthPrimer.aspx> (Accessed 18 February 2015).

6. The World Bank Group and PPIAF (2013), "Private participation in infrastructure data for 2013", http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreSector.aspx?SectorID=2 (Accessed 18 February 2015).

7. The European PPP Expertise Centre (2013), "Review of the European PPP Market in 2013", available at: http://www.eib.org/epc/resources/publications/epc_market_update_2013_en.pdf (Accessed 18 February 2015).

8. The World Bank Group and PPIAF (2013), "Ukraine. Private Participation in Infrastructure Projects Database", available at: http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreCountry.aspx?countryId=97 (Accessed 18 February 2015).

9. UNCTAD (2014), "World Investment Report "Investing in the SDGs: An Action Plan"", available at: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf (Accessed 18 February 2015).

Стаття надійшла до редакції 23.02.2015 р.